

Терминът **пет-терапия** (от английски *pettherapy*; от „*pet*” – обобщено наименование на домашните животни; дословно „любимо животно” или *animal assisted therapy*) означава лечение с помощта на животни (кучета, котки, коне, делфини, зайци, птици и др.). В Русия този вид терапия е повече известен като **зоотерапия** или **анималотерапия** (от латински *animal* – животно).

Този вид терапия е сравнително нов. Широко разпространение пет-терапията получава най-напред в САЩ и други западни страни, като в САЩ съществува международна организация за терапия с животни (Pet Therapy International).

История:

Още в древността човек е забелязал положителното влияние върху неговото здраве, което оказват контактите му с различни животни. И това е намерило отражение в религиите и митологиите на различните народи. В древна Гърция например кучетата са имали основна роля в култа към Асклепий (или Ескулап), който често посещавал болните под формата на куче и облизвал раните им. Светците от ранните епохи на християнството често били изобразявани редом с кучета, които някога са ги излекували. Положителните лечебни свойства на общуването на човека с домашните животни са били известни и по времето на Хипократ, за което свидетелстват запазените документи, произведения на изкуството и археологическите находки.

И още, запазени документи свидетелстват, че през 1792 година в английския град Йорк, кучета били използвани в лечението на душевноболни.

Днес се провеждат множество различни изследвания, които са посветени на изучаване на влиянието на животните върху хората. Това, което притеснява някои изследователи, е медикализацията на отношенията човек-животно. Онова, което в древността и по-късно е било смятано за естествен процес на психологически и социален отпор на човека спрямо болестите, осъществяван с помощта на животните, днес е подчинено на медицината, на терапията.¹

Видове пет-терапия

Различават се множество видове пет-терапии, свързани с използването на различни животни. Има два типа пет-терапия: (1) насочена (при използване на специално обучени животни, съобразно разработени терапевтични програми) и (2) ненасочена (взаимодействие с животни при домашни условия). Най-известните видове пет-терапии са:

(1) Хипотерапия (или ипотерапия). За създател на този вид пет-терапия се смята датската спортистка по конен спорт Лиз Хартел. Тя преболедувала полиомиелит и била частично парализирана. 9 години упорита рехабилитация и резултатите не закъснели – през 1952 година Лиз завоювала на Олимпийските игри в Хелзинки сребърен медал в конните спортове.

Терапевтичният фактор при хипотерапията е комплексната активизация и мобилизация на организма – физическа и психологическа. При ездата се изисква концентрация на вниманието, максимално възможна пестеливост и необходимост да се запомнят и планират последователността на действията, както при ездата, така и при грижата за животните. Тези дейности активизират психическите процеси в човека. По време на езда се засилва работата на почти всички мускули на човека на рефлекторно равнище.

Хипотерапията се препоръчва при деца с ДЦП, при хора с ампутации, артрити, при лица с нарушения в мозъчното кръвообращение, черепно-мозъчни травми, миопатия, десиминирана склероза, епилепсия и др.

(2) Делфинотерапия — вид медико-психологическа рехабилитации. Делфинотерапията и плуването с делфини се препоръчва като оздравително мероприятие и медико-психологическа рехабилитация при хора, които са преживели тежки психологически травми.

През 2005 година е създаден Международен институт по делфинотерапия (*International Institute Of The DolphinTherapy*). В него е разработена първата официална програма по делфинотерапия (*Dolphin Assisted Therapy – DAT*).

Принципът на лечението сонофореза се базира върху ултразвуковото въздействие, което оказват делфините. Физиологическият ефект от лечението с помощта на ултразвук се характеризира със значими промени в биоелектрическата активност на мозъка.

Курсът е подходящ за хора с: ДЦП, ранен детски аутизъм, синдром на Даун и друга генетична патология, минимална мозъчна дисфункция или синдром на дефицит на вниманието с хиперактивност, функционални нарушения на ЦНС, умствена изостаналост (без дълбока степен), разстройство на речта и слуха, неврози, посттравматични стресови разстройства, депресивни разстройства и др.

Противопоказани за прилагане на този вид терапия, са такива заболявания като епилепсия, остри инфекциозни заболявания, онкологически и др. заболявания.

(3) Фелинотерапия (от латински felis – котка). Това са терапевтични практики за профилактика и лечение на различни заболявания с помощта на контакти с котки. Установено е от медици, занимаващи се с лечението на деца с умствено изоставане, че котките оказват сериозна помощ на хората, страдащи от психически заболявания, сърдечни разстройства, увреждания на мозъка и дори могат да подпомогнат пълното излекуване на зависимостта от алкохол и наркотици.

Хората с психични заболявания възприемат присъствието на котките без никакво раздразнение. Общуването с котки оказва оздравителен ефект при депресии, неврози, мании и шизофрения. Котката по същество не прави нищо необичайно – тя просто се отърква в болния, лиже ръцете и лицето му. Нейната топлина има отпускащо въздействие, а мъркането ѝ позволява на човек да се отпусне.

(4) Апитерапия. Това е лечение с пчелна отрова, което не се препоръчва при хора с алергични реакции. Известно е, че пчелната отрова е силен катализатор на физиологическите процеси. Една капка от нея съдържа 18 от 20-те задължителни аминокиселини, неорганични киселини, множество химически елементи и витамини. Използва се при лечението на десиминирана склероза, варикоза и др.

(5) Канистерапия – (от латински *canis*– куче), лечение на болни с различни заболявания с помощта на кучета. Това е най-известната и популярна пет-терапия. Основните принципи на последната са изградени именно върху канистерапията.

Началото на канис-терапията се свързва с основателя на болницата в Йоркшир за психично болни – Уилям Тюк, където през 1790 г. Започнали да използват кучета в лечебния процес.

Американският детски психиатър Борис Левинсън забелязъл, че малките му пациенти реагират положително на неговото куче, което се намирало в приемната му по време на сеансите. Именно той за първи път употребява термина пет-терапия през 1969 година.

Кучетата могат да бъдат обучени да откриват определени видове тумори още в начален стадий. Често предупреждават своите стопани за предстоящ епилептичен припадък или хипогликемична криза.

Канис-терапията помага за развитието на емоционалните и умствените способности, за развитие на двигателните функции. Използва се при деца с аутизъм, синдром на Даун, ДЦП, олигофрения и др. Подпомага се подобряването на координацията на движенията, намалява спастичността, подобрява паметта.

Днес канис-терапията се използва като рехабилитационен метод. Рехабилитацията протича под формата на игра и ефектите се постигат ненаатрапчиво. В зависимост от диагнозата инструкторите подбират специална система от упражнения.

Кучето е социално животно, ориентира се прекрасно по отношение на заобикалящите го хора, искрено обича, силно се привързва и е предано. Именно върху тези качества се градят различните програми с участие на кучета.

От 1 юли 2010 година в Полша е въведена специалността „канистерапевт“ в държавния списък на професиите.

В някои клиники в Германия официално се прилага канис-терапия. (<http://www.st-marienkrankenhaus.de/fachgebiete/klinik-fuer-kinder-und-jugendpsychiatrie-und-psychotherapie/leistungen-schwerpunkte/hundetherapie/>)

В Норвегия с подготовката на кучета помощници се занимават цели държавни учреждения и благотворителни организации.

В САЩ около 95% от животните, използвани в психотерапията, са кучета и т.н.

В България канис-терапията все още прохода. Пионери в тази област са фондация „Очи на четири лапи“ (<http://e4p-bg.com/>), където се обучават кучета-водачи за слепи хора, както и сдружение „Канистерапия – България“ (<http://canistherapy.wordpress.com/>), занимаващо се с включване на кучета в терапевтичния план на болните.

Канистерапията при хора с ревматични заболявания

Обикновено в нашата страна се прилага ненасочената пет и канистерапия. С други думи, хората с ревматични заболявания, които обичат животни, отглеждат в дома си някакви животни. Най-често това са кучета и котки.

Хората, които се отказват (по мои наблюдения) да гледат животни посочват като основна причина болестта, която не им позволява да полагат адекватни грижи за тях. Това е така в случаите, когато тези хора са в по-напреднала възраст, живеят сами и не могат да разчитат на подкрепа от страна на свои близки.

На другия полюс са хората, които полагат грижи за различни домашни любимци – рибки, котки, зайци, хамстери, кучета и др.

Доколкото съм запознат със същината на ревматичните заболявания и изискванията за отглеждане на домашни любимци, най-подходящи за хората с различни ревматични заболявания, са кучетата.

При хората с напреднали форми на ревматоиден артрит, болест на Бехтерев и др. и наличие на болков синдром по-подходящи са по-малките и късокосмести кучета, или котките.

За младите хора – например с болест на Бехтерев, е добре да отглеждат и да контактуват и с по-големи кучета: лабрадори, голдън ретривъри, немски овчарки и др.

Грижата за куче е изключително важна. Това е процес, в който човек се учи на отговорност, създава свой специфичен двигателен режим. За сметка на усилията, които полага човекът, кучето му се отблагодарява с безпределна обич, вярност и разнообразие в ежедневните контакти. Взаимното отдаване на грижи и любов е от изключителна полза за хората с ревматични заболявания: болката е по-слаба, психическата стабилност е по-висока, радостта от живота по-голяма (въпреки болестта).

При избора на животно, особено на куче, е важно да се спазват някои важни правила.

1) Човекът с ревматично заболяване трябва да прецени много добре своето здравословно състояние, прогнозите за него, настоящите затруднения и функционални ограничения и потенциалното им задълбочаване в бъдеще, и на тази основа да избира домашен любимец.

2) Необходимо е предварително да се запознае с характера и спецификата на поведението на животните, особено на различните породи кучета. Например ловджийските кучета не са много подходящи за отглеждане от хора с ревматични заболявания – те са твърде игриви, често своенравни и изискват продължителни разходки. Например нормалния естествен пробег за един ирландски сетер е 120 сухоземни мили.

3) Важно е да се оцени жизненото пространство на животното. Когато се взима голямо куче е добре човекът с ревматично заболяване да живее в къща с двор или в по-голям апартамент.

4) За хората, които решат да си вземат куче и това им се случва за първи път, е много важно да поискат от стопанина на майката на малките паленца, да бъдат допуснати до котилото, или всички налични кученца да бъдат пуснати в стаята, където те се намират. Първото кученце, което дойде към теб е твоето кученце.
